

DOI: 10.33310/2518-7813-2020-68-1-299-303
УДК 656.611.2

Любов ШАПАР

*асистент кафедри експлуатації суднових енергетичних установок,
фахівець першої категорії відділу організації практики,
дипломування та працевлаштування Херсонської державної морської академії,
м. Херсон, Україна
e-mail: lyubarik333@gmail.com*

Тетяна ШПІЛЄВАЯ

*асистент кафедри експлуатації суднових енергетичних установок,
фахівець другої категорії відділу організації практики,
дипломування та працевлаштування Херсонської державної морської академії,
м. Херсон, Україна
e-mail: tatyanaspilevaya@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ СПІВПРАЦІ СУДНОПЛАВНИХ ТА КРЮЇНГОВИХ КОМПАНІЙ З МОРСЬКИМИ ЗВО У ПІДБОРІ КВАЛІФІКОВАНИХ КАДРІВ

У статті розкриваються основні принципи взаємодії та співпраці між судноплавними та крьюінговими компаніями, морськими закладами вищої освіти та курсантами – майбутніми висококваліфікованими кадрами морської галузі. Особлива увага приділена кадетській програмі, як перспективному напрямку у практичній підготовці курсантів з можливістю їх подальшого працевлаштування у судноплавних та крьюінгових компаніях та їх стрімкому кар'єрному рості. Впровадження кадетської програми представляє собою новий напрямок у сфері співробітництва між комерційними установами, такими як судноплавні і крьюінгові компанії, та морськими навчальними закладами, який допомагає вирішити проблему дефіциту підготовки командного складу морських суден що склався в останні роки.

Ключові слова: підготовка моряків, Конвенція ПДНВ, судноплавні компанії, крьюінгові компанії, кадетська програма, працевлаштування моряків.

Постановка проблеми. На суднах під іноземним державним прапором працює понад 200 тисяч українських моряків. Крім того, що вони засвідчують нашу відповідальність щодо умов підготовки моряків, вони також роблять великий внесок в нашу економіку [5].

На сучасному етапі становлення України як суверенної європейської країни особливого значення набуває фактор утвердження її як дієздатної морської держави. Це зумовлене низкою тенденцій як глобального, так і внутрішнього характеру. Серед глобальних тенденцій слід виокремити наступні:

1. Зростання обсягів світової морської торгівлі, яка вважається найбільш дешевою, комфортною та доступною;
2. Регіоналізація міжнародної економічної діяльності, формування нових міжнародних економіко-політичних об'єднань, які намагаються здійснювати спільну митно-тарифну політику;
3. Зростання ролі морських ресурсів у світовій економіці;
4. Суттєві зміни на світовому ринку морської робочої сили, які у свою чергу, призводять до зміни на ринку освітніх послуг, пов'язаних із підготовкою фахівців морських професій. За останні роки на світовому ринку морської робочої сили склалася ситуація дефіциту командного складу та надлишку рядового [8].

Основними причинами дефіциту командного складу суден пов'язують з тим, що більшість випускників морських навчальних закладів не змогли своєчасно отримати необхідну практичну підготовку, як наслідок, це призвело до нестачі плавального цензу необхідного для отримання першого робочого диплому. Тому одним з найважливіших аспектів підготовки висококваліфікованих кадрів морськими закладами вищої освіти є надання можливості курсантам отримати свої перші робочі місця, ще на етапі навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Взаємна співпраця між судноплавними компаніями, крьюінговими компаніями та морськими закладами вищої освіти позитивно впливає на кожного суб'єкта взаємовідносин. Судноплавні та крьюінгові компанії отримують необхідний їм командний та рядовий склад у короткі терміни і з найменшими затратами ресурсів, а морські заклади вищої освіти забезпечують своїх вихованців робочими місцями з перспективою подальшого працевлаштування, тим самим підвищуючи свій рейтинг серед інших навчальних закладів. Тому, розвиток комплексної системи взаємодії між судноплавними компаніями, крьюінговими агенціями та морськими закладами вищої освіти набуває особливої наукової і практичної значимості. Одним із варіантів реалізації кадрової політики для

судноплавних та крьюінгових компаній є впровадження кадетської програми та залучення для її реалізації морських навчальних закладів.

Проблемам підбору персоналу в судноплавних компаніях присвячені роботи вітчизняних вчених, і практиків. Серед них Бундюк Р.А. [1], Яценко М.С [9], Пасюк Е.Д. [4] та інші.

Однак питання співпраці між крьюінговими компаніями та морськими ЗВО, на основі кадетської програми, в сучасних умовах в достатній мірі не досліджені. Висока ступінь потреби судноплавних компаній в висококваліфікованих і конкурентноспроможних фахівцях морської галузі зумовили актуальність дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є розкриття особливостей співпраці морських ЗВО з судноплавними та крьюінговими компаніями, які сприяють підготовці висококваліфікованих фахівців морської галузі.

Виклад основного матеріалу. Судноплавні компанії сприяють та забезпечують поліпшення транспортних зав'язків України з іншими державами та підвищенню якості транспортних послуг і конкурентноспроможності на міжнародному ринку праці [6].

Судноплавна компанія у своїй діяльності:

- повинна забезпечити, щоб кожне судно було укомплектоване кваліфікованими, дипломованими і придатними у медичному відношенні членами екіпажу згідно із чинним законодавством;
- повинна встановити дотримання процедур для визначення будь-якої підготовки, яка може бути потрібною для здійснення функціонування системи управління безпекою, а також забезпечення такої підготовки для усього відповідного персоналу;
- має встановити процедури, які задовольняють отримання судовим персоналом відповідної інформації про систему управління безпекою робочою мовою або мовою, яку він розуміє;
- повинна забезпечити, щоб судовий персонал був спроможним ефективно спілкуватися під час виконання ним своїх обов'язків, що стосуються системи управління безпекою [7].

Для виконання поставлених цілей судноплавна компанія повинна виконувати таку основну задачу, як відбір якісних, конкурентноспроможних морських спеціалістів, що напряму впливає на конкурентноспроможність самої судноплавної компанії.

Більшість судноплавних компаній для реалізації вимог по забезпеченню безпеки судноплавства і підбору в даному руслі висококваліфікованих фахівців покладають дані обов'язки на посередників – крьюінги, основними завданнями яких

є підбір у стислі терміни судового персоналу, який буде відповідати усім вимогам по кваліфікаційній підготовці, сертифікаційній підготовці та практичній підготовці.

Крьюінгові послуги щодо забезпечення потреби роботодавця в персоналі є процесом визначення, організації та здійснення професійної діяльності в області працевлаштування претендентів – членів плавскладу морських суден і задоволенні потреби роботодавця-клієнта в персоналі.

Ринок крьюінгових послуг являє собою спеціалізований напрямок підприємництва, пов'язаний з «людським фактором», що є сукупністю послуг з пошуку, оцінки, відбору та управління мотивацією, а так само найму робочої сили з метою забезпечення потреб сторонніх організацій – судноплавних компаній або операторів суден в персоналі [4].

Якість послуг, що надаються крьюінговими компаніями, відбивається не тільки на якості задоволення потреби судноплавної компанії в персоналі, але і побічно впливає на функціонування судноплавної компанії в цілому.

Основним контингентом робочої сили для крьюінгів є випускники та курсанти морських навчальних закладів.

Сьогодні підготовку кадрів для морського флоту відповідно до Міжнародної Конвенції та Кодексу про підготовку, дипломування моряків та несення вахти (ПДНВ) здійснюють 11 навчальних закладів (разом зі структурними підрозділами).

3 6 квітня 2012 року в Україні вступили в силу Манільські поправки до додатка до Міжнародної конвенції про підготовку і дипломування моряків та несення вахти (ПДНВ) 1978 року, та до Кодексу з підготовки та дипломування моряків та несення вахти, які вимагають внесення відповідних корективів в процес підготовки фахівців з морської спеціальності [3].

Робота морських ЗВО зорієнтована не тільки на підготовку висококваліфікованих фахівців, їх теоретичну та практичну підготовку, дипломування, але й сприянню їх працевлаштування в судноплавних та крьюінгових компаніях ще на етапі навчання.

Даний аспект забезпечується завдяки впровадженню кадетської програми деякими великими судноплавними та крьюінговими компаніями. Кадетська програма дозволяє надати місця для проходження практики та подальшого працевлаштування значної частини курсантів ще на етапі навчання у навчальному закладі. Вона є вигідною для усіх трьох сторін взаємовідносин. Морський заклад вищої освіти забезпечує надання своїм курсантам перших місць практики, тим самим виконуючи одну із складових функцій навчання,

курсанти без досвіду роботи отримують можливість зарекомендувати себе і отримати початкове місце роботи, крьюінгові компанії отримують необхідний їм рядовий та командний склад на вимоги судновласників, тим самим виконуючи своє основне завдання в професійній діяльності. Сама по собі кадетська програма забезпечує високоякісною практикою українських кадетів і гарантує їм працевлаштування після закінчення навчання (рис 1.).

Крьюінгові компанії які співпрацюють з морськими ЗВО та надають кадетську програму розглядають курсантів, як своїх майбутніх офіцерів рівня управління, і тому сприяють і гарантують їх кар'єрному росту (рис 2.).

Кандидати на кадетську програму відбираються компанією за результатами успішності в навчанні, інтерв'ю та результатів тестування. Компанія відповідно до умов кадетської програми зобов'язана сприяти кар'єрному росту курсантів, надаючи їм можливість проходження морської практики в строки, погоджені з морськими ЗВО. У свою чергу морські ЗВО беруть на себе відповідальність у підтримці кар'єрного зростання курсанта, здійснюють підтримку і керівництво під час навчання в ЗВО та плавальної практики на судах компанії.

Після випуску відібраних курсантів, компанія буде забезпечувати їх працевлаштування і зобов'язується сприяти їх кар'єрному росту у відповідності до компетенцій (в рамках вимог Міжнародної конвенції ПДНВ 78 з поправками).

На сьогоднішній день існує не багато судноплавних і крьюінгових компаній, які беруть на себе відповідальність за розвиток умінь, навичок командного морського складу, участь в підготовці висококваліфікованого командного складу, починаючи з перших років навчання в морських навчальних закладах.

Компанії такого напрямку роботи готові запропонувати зміцненню системи підготовки та підвищенню якості практичної підготовки в системі морського освіти. Все це дає великі можливості для працевлаштування курсантів і забезпечення кар'єрного зростання.

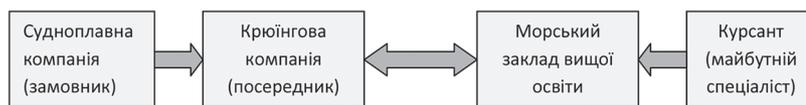


Рисунок 1. – Схема взаємодії між навчальними закладами та судноплавними і крьюінговими компаніями

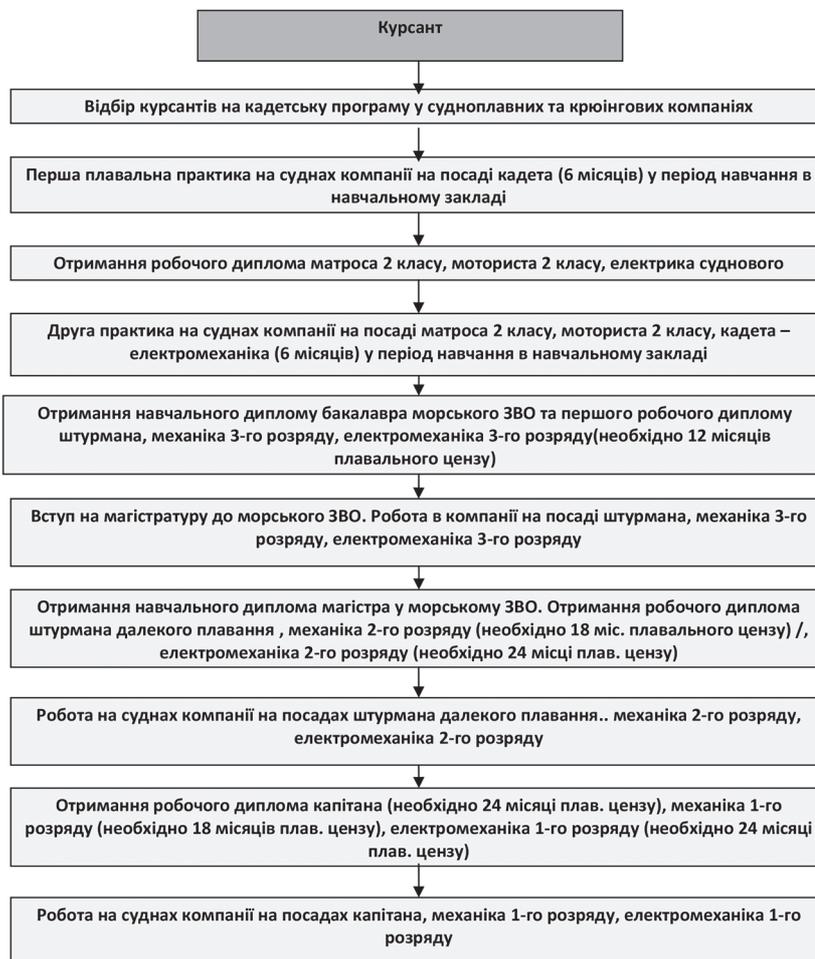


Рисунок 2. – Схема кар'єрного росту курсанта за кадетською програмою компанії

Політика навчання компаній по кадетській програмі – це підготовка грамотного, відповідального офіцера.

Морські ЗВО є навчальними закладами, які дають базову освіту і підготовку командного складу для безпечної експлуатації суден. Співпраця крьюінгових компаній з морськими навчальними закладами дозволяє продуктивно вирішувати проблеми підбору кадрів. Компанії пропонують проходження практики на борту навчально-виробничих і виробничих суден для всіх спеціальностей, і можливість кар'єрного росту до вищих посад по закінченню морського навчального закладу.

Компанії не тільки висувають вимоги до майбутніх спеціалістів, а й створюють всі можливі умови для просування їх по службі.

Основними критеріями для включення курсантів морських закладів вищої освіти до кадетської програми є:

- хороша успішність – середній бал не нижче 4 за 5-ти бальною шкалою;
- хороші знання з англійської мови: знання спеціальної морської термінології (проходження «Marlins Test Online»);
- співбесіда за спеціальністю з капітаном або старшим механіком-наставником («перевірка знань»);
- наявність необхідних документів відповідно до STCW для кадетів – посвідчення особи моряка, закордонний паспорт, обов'язкові сертифікати.
- бажання працювати в компанії.
- комунікативність, розуміння, впевненість у своїх силах.
- наявність лідерських якостей – бачення свого місця в компанії в ролі старшого офіцера (активну участь в суспільному житті ЗВО).
- успішне проходження тестування за спеціальністю.

Кадетська програма, яку надають судноплавні та круїнгові компанії для курсантів морських навчальних закладів дає швидкий кар'єрний ріст молодим спеціалістам і як наслідок, випускники морських ЗВО отримують свої перші робочі дипломи, що автоматично переводить їх із категорії рядового складу до категорії командного складу морських суден.

Висновок. Сьогодні Україна входить у «білий список» Міжнародної морської організації держав,

у яких в повному обсязі виконуються вимоги Конвенції та Кодексу ПДНВ. Підписані меморандуми про визнання дипломів (сертифікатів) моряків України з 53 державами-членами Міжнародної морської організації відповідно з правилом 1/10 Конвенції ПДНВ. Крім того, система підготовки та дипломування моряків в Україні схвалена Європейською Комісією на підставі результатів періодичних (1 раз в 5 років) інспекцій, проведених Європейським агентством з безпеки на морі (EMSA) на відповідність вимогам Директиви Європейського парламенту і Ради Європейського Союзу. Таким чином, Україна загалом має досить високий потенціал і хороші перспективи для подальшої успішної конкуренції на світовому ринку праці за високооплачувані робочі місця командного складу в умовах зростаючої потреби глобальних морських перевезень у висококваліфікованих морських фахівцях [2].

На сьогоднішній день вирішити проблему у нестачі командного складу морських суден та проблему працевлаштування наших моряків може концепція співпраці між роботодавцями та морськими навчальними закладами. Розширення кадетської програми для моряків в Україні дасть суттєвий поштовх у процвітанні судноплавних та круїнгових компаній, їх стабільності, конкурентноспроможності на ринку праці моряків, збільшить імідж морських закладів вищої освіти серед інших навчальних закладів, забезпечить молодих фахівців морської галузі роботою та стрімким кар'єрним ростом, введе Україну на новий рівень у галузі мореплавства.

Список використаних джерел

1. Бундюк Р.А. Формирование комплексной системы управления плав составом судоходной компании. Мин-во обр. и науки Украины, Одес. Нац. Полит. Унив. Одеса. 2013. 192с.
2. Крисюк Л.М. Драгончук А. Перспективи розвитку ринку круїнгових послуг в Україні. Економічний аналіз. 2-13. Т. 12(1). 169-174. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2013_12%281%29_35
3. Міжнародна Конвенція «Про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року» (консолідований текст з манільськими поправками) – К.: ВПК «Експрес Поліграф», 2012. 568 с.
4. Пасюк Е.Д. Теоретические аспекты развития рынка услуг, предоставляемых круїнговыми компаниями. Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов. 17.09.2007 г. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.jurnal.org/articles/2007/ekon56.html>
5. Петренко Д.С. Україна – морська держава: розвиток і перспектива. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/gubric-presshall/2589616-ukraina-morska-derzava-rozvitok-i-perspektiva.html> (дата публікації 18.12.2019).
6. Положення про порядок надання морським і річковим судноплавним компаніям статусу національного перевізника №668 від 21.06.2001. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668-2001-p>
7. Положення про систему управління безпекою судноплавства на морському і річковому транспорті. № 1193/8514 від 19.12.2003. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1193-03>
8. Щодо стратегічних пріоритетів реалізації потенціалу України як морської держави. Аналітична записка. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/schodo-strategichnikhprioritetiv-realizacii-potencialu-ukraini> (дата звернення: 05.06.2012).
9. Яценко М. С. Актуальні проблеми удосконалення якості круїнгових послуг [Електронний ресурс] / М. С. Яценко, І. О. Гончарова // Економіка: реалії часу. – 2017. – № 1 (29). – С. 162-170. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2017/No1/162.pdf>

References

1. Bundiuk R.A. Formirovanie kompleksnoi sistemi upravleniya plav sostavom sudohodnoi kompanii.. [Formation of an integrated floating management system for a shipping company] Ministry of Education and science of Ukraine, Odessa National polytechnic university Odessa. 2013. 192p [in Russian].

2. Kriśiuk L.M., Dragonchuk A. Perspektivi rozvitku rinku kriuingovih poslug v Ukraini [Prospect for the development of the Crewing services market in Ukraine] [Electronic resource]. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecan_2013_12%281%29_35 [in Ukrainian].
3. Mizhnarodna Konventcia «Pro pidgotovku I diplomuvannia moriakiv ta nesenia vahti 1987 roku» (z manilskimi pravkami) [International Convention on standards of training, certification and watchkeeping for seafarers 1987 (consolidated text with manila amendments)] – К.: VPK «Ekspres – Poligraf», 2012. – 568 p. [in Ukrainian].
4. Pasiuk E.D. Teoreticheskie aspect razvitiya rinka uslug, predostavliaemih kriuingovimi kompaniami [Theoretical aspects of the development of the market for services provided by crewing companies] [Electronic resource]. Available at: <http://www.jurnal.org/articles/2007/ekon56.html> [in Russian].
5. Petrenko D.S. Ukraina – morskaja derzhava: rozvitok i perspektiva [Ukraine – Maritime State: development and perspective] [Electronic resource]. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2589616-ukraina-morskaja-derzhava-rozvitok-i-perspektiva.html> [in Ukrainian].
6. Polozhenia pro poriadok nadania morskim I richkovim sudnoplavnim kompaniam status natsionalnogo pereviznica №668 vid 21.06.2001 [Regulations on the procedure for granting the status of national carrier to maritime and river shipping companies №668 from 21.06.2001] [Electronic resource]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/668-2001-p> [in Ukrainian].
7. Polozhenia pro sistemu upravlinia bezpecou sudnoplavstva na morskomu ta richkovomu transporti № 1193/8514 vid 19.12.2003 [Regulations on the system of management of safety of navigation on sea and river transport № 1193/8514 from 19.12.2003] [Electronic resource]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1193-03> [in Ukrainian].
8. Tshodo strategichnih prioritetiv realizatsii potentsialu Ukraini iak morskoi derzhavi [Strategic priorities for realizing Ukraine's potential as a maritime state] [Electronic resource]. Available at: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/schodo-strategichnikh-prioritetiv-realizacii-potencialu-ukraini> [in Ukrainian].
9. Yatsenko M.S. Aktualni problem udoskonalenia yakosti kriuingovih poslug [Actual problems of improving the quality of crewing services] [Electronic resource]. Available at: <http://economics.opu.ua/files/archive/2017/No1/162.pdf> [in Ukrainian].

Любовь Шапарь, Татьяна Шпилева. Особенности сотрудничества судоводных и крьюнговых компаний с морскими высшими учебными заведениями в подборе квалифицированных кадров

В статье раскрываются основные принципы взаимодействия и сотрудничества между судоводными и крьюнговыми компаниями, морскими вузами и курсантами – будущими высококвалифицированными кадрами морской отрасли. Особое внимание уделено кадетской программе, как перспективном направлении в практической подготовке курсантов с возможностью их дальнейшего трудоустройства в судоводных и крьюнговых компаниях и их стремительном карьерном росте. Внедрение кадетской программы представляет собой новое направление в сфере сотрудничества между коммерческими учреждениями, такими как судоводные и крьюнговые компании, и морскими учебными заведениями, которое помогает решить проблему дефицита подготовки командного состава морских судов сложившийся в последние годы.

Ключевые слова: подготовка моряков, Конвенция ПДНВ, судоводные компании, крьюнговые агентства, кадетская программа, трудоустройство моряков.

Lyubov Shapar, Tatiana Shpilevaya. Features of cooperation between shipping and crewing companies with maritime higher educational institutions in the selection of qualified personnel

The article describes a basic principles of interaction and cooperation between crewing and shipping companies, Maritime higher education institutions of higher education and the students – future highly qualified personnel of the Maritime industry. Shipping company in this case acts as the primary employer for Maritime specialists, which provides jobs not only for qualified seamen, but also for cadets of Maritime education institutions even at the stage of studying. For the purpose of to rapid assimilation of young professionals of Maritime industry and gaining initial experience of their future profession Maritime education institutions started to cooperate with shipping and crewing companies as direct employers of their graduates. The basic and potential direction of cadets' practical training is the cadet program, which gives the possibility of their further employment in the shipping and crewing companies and rashed career growth.

The progress implementation of the cadet program represents a new direction in the field of cooperation between commercial entities, that serve as their employers, and Maritime education institutions which help to solve recent problem of training delicitamong ship command personel. Candidates meeting the specific requirements of employers, the main ones are: knowledge of English language on a high and sufficient level, a good knowledge of the specialty and the availability of appropriate Maritime documents that are required for boarding on ships and occupying corresponding position, are included in the cadet program.

Cadet program for seafarers in Ukraine will contribute to a significant boost in the prosperity of shipping and crewing companies, their stability, competitiveness in the labour market of seafarers, increase the image of the Maritime higher education institutions among other education institutions, provide the young professionals of the Maritime industry with work and rapid career growth, take Ukraine to a new level in maritime field.

Key words: training of seafarers, the STCW, shipping companies, crewing companies, the cadet program, the employment of seamen.